

Angliában a British Library in Boston Spa kombinációja a nemzeti kölcsönző és tároló könyvtárnak. A nemzetközi könyvtárügyben pl. nagyszerű szervezettségével sok újítást inspirált.

Darabos Éva

.§.

Első lépések a korszerű könyvtár kialakításához

F.G. KILGOUR, az Ohio College Library Center igazgatója /Columbus, Egyesült Államok/, Párizsban a könyvtári tevékenység számítógépek alkalmazásával történő automatizálásáról tartott előadásában ismertette az OCLC /Ohio College Library Center/ számítógép hálózatának rendszerét, működését és költségeit.

Új célkitűzések a könyvtárak számára

Az OCLC-nél működő automatizált rendszer célkitűzése, hogy

az együttműködésben részt vevő összes könyvtár gyűjteményeiben található anyagokat szolgáltatassa az olvasónak, közös katalógus alapján;

csökkentse a könyvtár feldolgozási kiadásainak növekedési ütemét, minthogy az USA-ban ezzel összefüggésben a könyvtári szolgáltatások egységárának emelkedése hatszor magasabb, mint a gazdasági élet egyéb területén tapasztalható áremelkedés;

biztosítsa az információk szükség szerinti gyors és pontos továbbítását a felhasználóhoz az egyelőre csak a könyvtáros számára hozzáférhető terminálok segítségével;

és így újra személyessé tegye a nagykönyvtárakat.

A közvetlen hozzáférhető számítógép ugyanis azt az óriási lehetőséget biztosítja, hogy minden egyes egyént, az egyén kívánságát, valamint minden egyes könyvet önálló egyedként lehessen kezelni.

Az OCLC hálózat

Az OCLC nem állami, hanem önfenntartó magán szervezet, amelyben minden részt vevő könyvtár aktív tag, meghatározott szereppel. Az OCLC teljes kiépítésében hat alrendszert tartalmaz, melyből jelenleg egy - az alábbi felsorolásban az első - már működik.

1. A párbeszédéses üzemmódban használható közös katalogus-alrendszer. Telefonhívással használható, külön telefonvonal kapcsol minden tagkönyvtárat a központi számítógéphez.

2. Sorozati kiadványokat ellenőrző alrendszer. Ez szintén a fentéhez hasonló alrendszer lesz, mely tudni fogja, hogy a keresett kiadványok mely könyvtárban, milyen rendszerben található meg. Lehetőség nyílik majd a terminálon a számok beérkezésének ellenőrzésére és a be nem érkezett füzetek automatikus reklamációjára.

3. A beszerzés alrendszere, mely a megrendeléseket központilag, de minden tagkönyvtár által ellenőrizve fogja végezni /a 2. és 3. alrendszer programozása most van folyamatban, s rövidesen megindul működése/.

4. A könyvtárközi kölcsönzés alrendszere. Telefonhálózat segítségével megtudható, hogy egy adott könyv mely könyvtárban található meg. Azt szükség esetén elküldik a megjelölt könyvtárba, vagy akár az olvasó lakására is.

5. A könyvtári konzultáció is a távolsági kölcsönzés alrendszerre, melyet az Ohioi Columbus Ohio State University könyvtárában építettek ki és amely csatlakozik az OCLC rendszeréhez. A könyvtár katalógusát számítógébben tárolják, és azt a terminálok vagy telefon segítségével lehet használni. Telefonhívással megtudható, hogy a könyv megvan-e és kölcsönözhető-e. Ha kölcsönözhető, akkor elküldik a megadott címre. E rendszer működése óta a könyvtár kölcsönzési forgalma kb. háromszorosára emelkedett. Az ily módon forgalomban lévő könyvek száma évente 1 600 000. A szolgáltatás elég költséges.

6. Cim- és tárgyszó szerinti katalógus. Az OCLC rendszerben eddig 716 000 címfelvétel áll a könyvtárak rendelkezésére. Minden címfelvételnek kódja van, mely megfelel a számítógépes nyilvántartásban elfoglalt helyének, s ezt "OCLC számnak" nevezték. OCLC számok szerint index készült, de ez a keresési mód alig van használatban. Statisztikai kimutatások szerint az egy napra eső 13 000 kérésből csak 103-at kerestek az OCLC szám szerint. Sokkal kedveltebbek a további indexek: szerző-cím /a szerző és a cím első szavának 3-3 betűjével keresünk/, cím /a cím első szavának 3 betűje, majd a következő három szó mindegyikének első betűje/, és a kongresszusi könyvtár jelzete szerinti index. A későbbiekben ETO szerinti index is készül majd.

Az OCLC rendszerben naponta 4 ezer könyvet katalogizálnak. A tagkönyvtárak száma 90, és 110-120 terminál működik. A számítógéptől a legtávolabbi terminál kb. 1000 km távolságra van. A számítógéphez 6 speciális telefonvonal kapcsolódik, mindegyik maximálisan 30 terminállal képes dolgozni. A terminál billentyűzetén lekopogott szöveg a képernyőn is megjelenik. A számítógépnek feltett kérdésre a válasz a képernyőn írott formában látható. A katalogizálás is ezeken a terminálokon keresztül végezhető el, melyek állandó kapcsolatban vannak a központi nyilvántartásokkal. A napi 4000 címfelvételből általában 1000 még szerepel a központi nyilvántartásban.

Az OCLC rendszer beindítása 600 000 dollárba került, ennek felét a tagkönyvtárak adták össze. költségei ma is magasak, hiszen ön-

álló szervezet és mindenért fizetnie kell /fűtés, helyiség, számítógép stb./. Az eredmények azonban indokolttá teszik az aránylag nagy ráfordítást.

/Bulletin des Bibliothèques de France, 19.k.5.sz.1974. p.245-256./

Litván vendégek az OMKDK-ban

1974. december 8-14. között az OMKDK vendége volt a Litván Tudományos és Műszaki Információs Központ és Kutatóintézet delegációja, melynek vezetője N. ZUIUS elvtárs, az Intézet igazgatója volt. A három tagú delegációnak tagja volt K. NASLIMAS elvtárs, aki a múlt évben elnyerte a Litván SzSzk kitüntetését a számítógéptechnika bevezetése és kidolgozása területén elért kimagasló tudományos munkásságáért.

A delegáció elsősorban az OMKDK-ban folyó automatizálási és gépesítési munkákat kívánta megtekinteni. Megismerkedvén a Fejlesztési és Szervezési Igazgatóság tevékenységével és a könyvtár gyakorlati életével, a vendégek látogatást tettek az MTA Központi Fizikai Kutató Intézetében és a KGM MTTI-ben is.

A szakirodalom alapján készített hírek és közlemények összeállításában az alábbi munkatársak vettek részt:

Balázs Sándor
Csengődy Lászlóné
Dáczer Eva
Darabos Éva

Ferenczy Tamásné
Görög Ibolya
Mosoni Istvánné
Ungváry Rudolf

